

Злотенко О.Б.аспірант кафедри менеджменту,
адміністрування та готельно-ресторанної справи
Хмельницького національного університету**Zlotenko Olexander**

Khmelnitsky National University

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПРОМІСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ
У СФЕРІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****ECONOMIC SECURITY OF INDUSTRIAL ENTERPRISES
IN THE FIELD OF INVESTMENT ACTIVITY**

Стаття присвячена аналізу стану захищеності промислових підприємств у процесі здійснення інвестиційної діяльності, а також впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на рівень їх економічної безпеки. В процесі інвестиційної діяльності підприємство зазнає впливу низки зовнішніх та внутрішніх факторів, що можуть негативно вплинути на рівень його економічної безпеки. Запропоновано визначення поняття економічної безпеки інвестиційної діяльності як захищеності підприємства в умовах та часових межах планування й реалізації конкретних інвестиційних проектів. Проведений аналіз дав змогу виявити дестабілізуючі фактори процесу здійснення інвестиційної діяльності, що допоможе цілеспрямовано протидіяти їх негативному впливу задля забезпечення необхідного рівня економічної безпеки промислових підприємств.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, економічна безпека, фактори, негативний вплив.

Статья посвящена анализу состояния защищенности промышленных предприятий в процессе осуществления инвестиционной деятельности, а также влияния внешних и внутренних факторов на уровень их экономической безопасности. В процессе инвестиционной деятельности предприятие подвергается воздействию ряда внешних и внутренних факторов, которые могут негативно повлиять на уровень его экономической безопасности. Предложено определение понятия экономической безопасности инвестиционной деятельности как защищенности предприятия в условиях и временных рамках планирования и реализации конкретных инвестиционных проектов. Проведенный анализ позволил выявить дестабилизирующие факторы процесса осуществления инвестиционной деятельности, что поможет целенаправленно противодействовать их негативному воздействию с целью обеспечения необходимого уровня экономической безопасности промышленных предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, экономическая безопасность, факторы, негативное влияние.

The article is devoted to the analysis of the state of the protection of industrial enterprises in the process of investment activities, as well as the impact of external and internal factors on the level of their economic security. The analysis is performed on the basis of identification of the factors of investment activity, which can negatively affect the level of economic security of the enterprise. It is established that the investment security of an industrial enterprise is a complex concept that reflects the impact of the combination of external and internal factors in the field of investment on the economic security of the enterprise. The list of external factors include: political, social and economic situation; investment legislation; general investment climate and others. Internal factors of investment security of an enterprise are: investment potential; investment attractiveness of the enterprise; staffing of investment activity; availability of sufficient amounts of own funds; security of equity. The definition of the concept of economic security of investment activity as protection of the enterprise in terms and time limits of planning and realization of concrete investment projects is offered. When the objectives of enterprises and investors coincide, for example, in the form of obtaining and distributing returns on investments, the economic security of investment activities of these entities is determined by the action of the same factors. In cases where the objectives of investors differ from the objectives of the enterprise, the economic security of investment activity

of investors and enterprises can be influenced by both the same and different factors. The analysis allowed revealing the destabilizing factors of the process of investment activity, which will help to counteract purposefully their negative impact in order to provide the necessary level of economic security of industrial enterprises.

Key words: investment, investment activity, economic security, factors, negative impact.

Постановка проблеми. В сучасних умовах роль інвестицій в економічній діяльності промислових підприємств набуває особливого значення у зв'язку з необхідністю суттєвої технологічної та технічної модернізації. Проте в процесі інвестиційної діяльності підприємства воно зазнає впливу низки факторів, що можуть негативно позначитись на рівні його економічної безпеки. Ідентифікація зазначених факторів дасть змогу більш ефективно протидіяти їх негативному впливу й підвищити захищеність підприємств у сфері здійснення інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням економічної безпеки підприємств присвячені наукові праці таких авторів, як О. Бланк, Г. Козаченко, Ю. Погорелов, О. Ляшенко, Я. Жаліло, О. Очеретько, О. Федорчак, Є. Рудніченко, Т. Момот, Н. Гавловська, В. Франчук, З. Живко, Ю. Барташевська, Н. Побережна, О. Федорчак. У зазначених працях сформульовано визначення поняття економічної безпеки, розкрито його сутність і складові компоненти. Проте питання впливу на економічну безпеку підприємства особливостей його інвестиційної діяльності вивчені недостатньо повно.

Метою статті є визначення факторів інвестиційної діяльності підприємства, які впливають на його економічну безпеку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки підприємство є важливим елементом державної системи, економічна безпека держави формується залежно від економічної безпеки підприємств. При цьому економічна безпека підприємства та забезпечення стійкості його функціонування залежать від політичних, правових, фінансових, інноваційних, соціальних, екологічних, інвестиційних та інших факторів.

Здебільшого інвестиційна діяльність підприємства полягає у вкладенні капіталу задля отримання прибутку. Отже, як один з видів господарської діяльності інвестиційна діяльність підприємства є відтворюванням трьох взаємозалежних форм інвестицій у вигляді ресурсів, їх вкладення й отриманого доходу. Беручи до уваги те, що ефективно вкладення капіталу спрямоване на зростання економічного потенціалу підприємства, інвестиційну діяльність можемо вважати однією з важливих складових забезпечення його економічної безпеки [1, с. 173].

Безпечне інвестування з урахуванням реальних умов господарювання дає змогу підприємству забезпечити досягнення поставлених його керівництвом або власником цілей, до яких належать збільшення прибутку, досягнення бажаного соціального чи іншого ефекту, досягнення заданого рівня економічної безпеки. Безпечна інвестиційна діяльність промислового підприємства у вигляді реального інвестування дає змогу підтримувати діючі потужності, створювати нові матеріальні об'єкти, забезпечувати нарощування власного капіталу [2, с. 31].

З огляду на те, що в контексті економічної безпеки інвестиції є частиною фінансування, вони дають змогу забезпечити всі інші компоненти економічної безпеки підприємства, а зростання відповідних індикаторів безпосередньо залежить від обсягу задіяних інвестиційних ресурсів. Такими індикаторами є наявність активів у необхідному обсязі, коефіцієнт зносу основних засобів, частка нових, прогресивних технологій у загальному технологічному потенціалі підприємства, частка нової наукоємної продукції в загальних обсягах виробництва тощо [3, с. 12].

Таким чином, ефективна інвестиційна діяльність є однією з дієвих складових економічної безпеки, оскільки дає змогу досягти рівня капітальних вкладень, які забезпечують відтворення, реструктуризацію та технічну модернізацію виробництва, запобігаючи моральному й фізичному зносу обладнання, зниженню обсягів та конкурентоспроможності продукції, втраті кваліфікації персоналом [4, с. 7].

На рис. 1 наведені основні фактори, які здійснюють негативний вплив на економічну безпеку інвестиційної діяльності підприємства.

Отже, інвестиційна безпека підприємства – це комплексне поняття, яке відображає вплив сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів у сфері інвестицій на економічну безпеку підприємства. До переліку зовнішніх факторів можна віднести чинники політичного, соціального та економічного становища; законодавства у сфері інвестицій; загального інвестиційного клімату тощо. Внутрішніми факторами інвестиційної безпеки підприємства є інвестиційний потенціал, інвестиційна привабливість підприємства, кадрове забезпечення інвестиційної діяльності, наявність достатніх обсягів власних коштів, захищеність власного капіталу тощо.

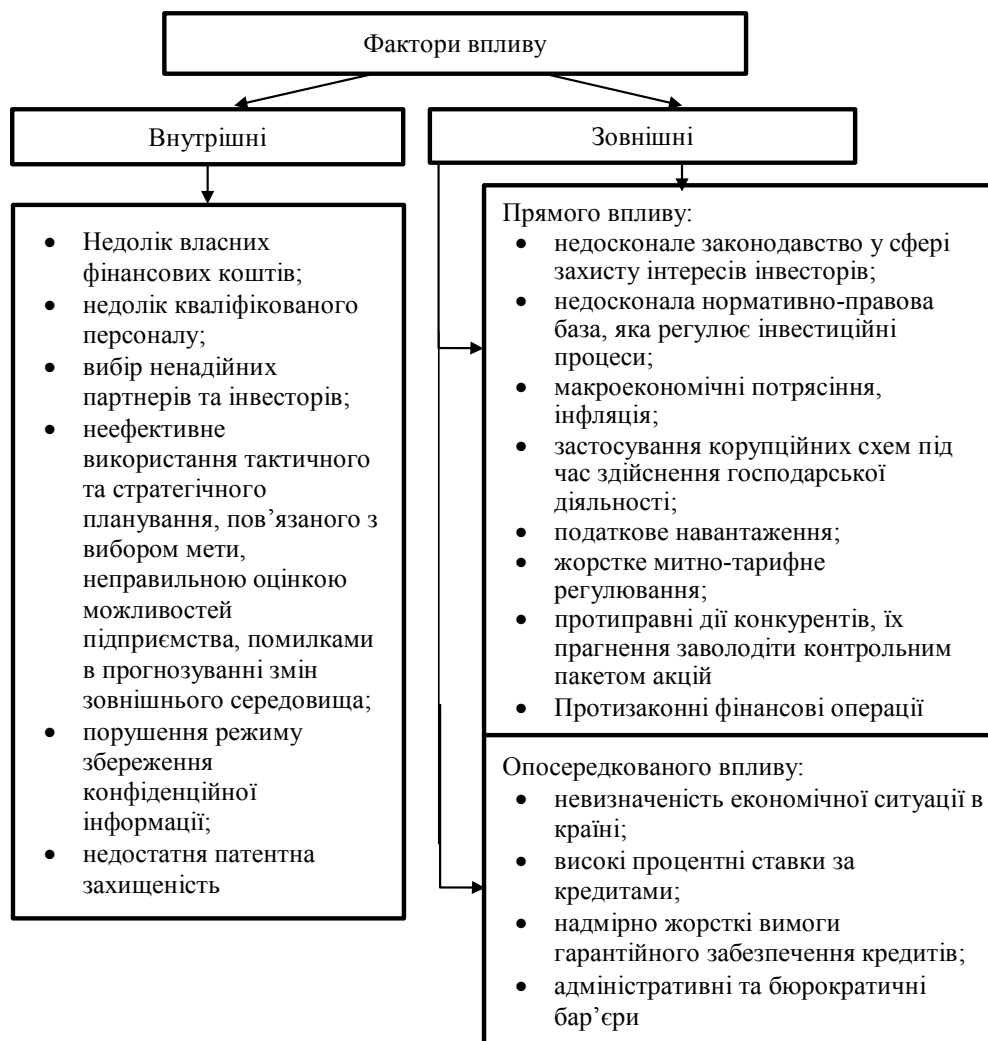

Рис. 1. Основні фактори дестабілізуючого впливу [7, с. 62; 8, с. 89]

Таким чином, інвестиційна безпека підприємства може бути представлена як підсистема економічної безпеки, що попереджає загрози негативного впливу внутрішнього й зовнішнього середовища та забезпечує ефективне вкладення інвестицій, економічний розвиток, захищеність підприємства та інвесторів.

На відміну від поняття інвестиційної безпеки підприємства, поняття економічної безпеки інвестиційної діяльності характеризує захищеність підприємства в умовах і часових межах планування й реалізації конкретних інвестиційних проектів. При цьому важливим фактором впливу стає, наприклад, наявність кадрового забезпечення, а те, наскільки безпечними є його управлінські рішення щодо формування джерел фінансування інвестицій.

В процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства необхідний рівень економічної безпеки досягається тим, що вибираються для реалізації ті інвестиційні проекти, які передбачають вкладення внутрішніх або зовнішніх коштів в оновлення матеріально-тех-

нічної бази за мінімального значення інвестиційного ризику [5, с. 190].

Отже, під час використання коштів зовнішніх інвесторів перед керівництвом постає проблема збереження контролю над підприємством, що є однією з основних умов забезпечення його економічної безпеки. Якщо врахувати те, що серед залучених джерел фінансування інвестицій використовуються кошти іноземних інвесторів, то збереження контролю над економічною діяльністю стає актуальним не тільки для підприємства, але й для цілих галузей, регіонів та держави загалом [6, с. 7].

В разі залучення підприємством позикового капіталу, на відміну від інвестиційної безпеки інвесторів, яка визначається залежно від отримання готівкового або капіталізованого доходу, інвестиційна безпека самого підприємства визначається залежно від поставлених ним цілей інвестування. Якщо інвестиційна безпека інвесторів залежить від ступеня їх захищеності від можливих втрат інвестованих коштів, то інвестиційна безпека підприємства визнача-

ється ефективністю використання інвестованих коштів для досягнення поставлених цілей, а саме величиною отриманого прибутку, соціального чи іншого ефекту, бажаним рівнем економічної безпеки та фінансово-економічного стану в результаті реалізації інвестиційних проектів.

На нашу думку, економічна безпека інвестиційної діяльності підприємства полягає в досягненні оптимального співвідношення між потребою в інвестиційних коштах та обсягами залучених інвестицій щодо обсягу власного капіталу.

Економічна безпека інвестиційної діяльності підприємства залежить від вибраного інвесторами способу отримання інвестиційного доходу, який може бути реалізований у вигляді готівкових коштів чи капіталізованого доходу. Під час отримання інвесторами доходу у вигляді готівкових коштів ліквідність підприємства зменшується, а коли інвестори отримують капіталізований дохід, то можливим є збільшення ліквідності підприємства. Проте залучення позикового капіталу в разі невиконання підприємством своїх інвестиційних зобов'язань створює загрози діяльності підприємства, які переходять у загрози інвесторам у вигляді втрати інвестованих коштів. Отже, загрози економічній безпеці підприємства, що є реципієнтом інвестицій, досягнувши критичного значення, можуть переходити в загрози економічній безпеці інвесторів, і навпаки.

В процесі здійснення своєї інвестиційної діяльності інвестори можуть мати різні цілі. Так, стратегічні, або мажоритарні, інвестори прагнуть придбати контрольний пакет акцій задля встановлення контролю над управлінням підприємства. Водночас портфельні, або міноритарні, інвестори прагнуть отримати лише поточні доходи й прибуток від вкладення капіталу в інвестиційні інструменти та зростання їх ціни [9, с. 63].

Слід враховувати, що інвестиційні потреби підприємства та інвестиційні інтереси інвесторів можуть перебувати в певному протиріччі. Це пов'язане з тим, що підприємство зацікавлене у значному вкладенні ресурсів в його виробничу сферу, включаючи основні засоби, а інвестори прагнуть отримати максимальний дохід за мінімального вкладення. Однак саме взаємна дія інвестиційного потенціалу підпри-

ємства, його потреби в інвестиціях, з одного боку, та інвестиційної привабливості й зацікавленості інвесторів, з іншого боку, складають основу механізму здійснення інвестиційної діяльності та її рушійної функції в економічному розвитку [10, с. 192].

Інвестиційна діяльність підприємства не лише впливає на його власну економічну безпеку та інвестиційну безпеку інвесторів, але й визначає загрози економічній безпеці його власників. Так, можливі матеріальні та фінансові втрати загрожують активам та економічній безпеці підприємства, тоді як можливі цілеспрямовані дії третіх осіб, спрямовані на відбирання корпоративних прав, загрожують його власникам втратою контролю над підприємством чи володінням ним.

Висновки з проведеного дослідження.

Інвестиційна діяльність складає основу успішного функціонування, економічного зростання, як наслідок, має суттєве стратегічне значення для розвитку підприємства, стає важливою складовою його захисту в системі економічної безпеки. На економічну безпеку підприємства може здійснювати негативний вплив низка внутрішніх та зовнішніх факторів, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, серед яких слід назвати нестачу власних фінансових коштів; нестачу кваліфікованого персоналу; недосконале законодавство у сфері захисту інтересів інвесторів; недосконалу нормативно-правову базу, яка регулює інвестиційні процеси; макроекономічні потрясіння; інфляцію.

До факторів інвестиційної діяльності підприємства, які можуть мати негативний вплив на його економічну безпеку, слід також віднести потенційно небезпечні наміри та дії інвесторів. Якщо цілі підприємства й інвесторів збігаються, наприклад, у вигляді отримання й розподілу прибутку від інвестицій, економічна безпека інвестиційної діяльності зазначених суб'єктів визначається дією одних і тих самих факторів. Коли цілі інвесторів відрізняються від цілей підприємства, на економічну безпеку інвестиційної діяльності інвесторів та підприємства можуть здійснювати вплив як ті ж самі, так і відмінні фактори. Особливої уваги заслуговує ситуація, коли цілі інвесторів та підприємства є антагоністичними, наприклад, коли цілі інвестора включають вороже поглинання підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бушовська Л. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 170–176.
2. Міщук Є., Адамовська В. Аналіз загроз інвестиційній безпеці підприємства та інвесторів. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 30–32.
3. Нусінов В., Молодецька О., Пономаренко К. Інвестиції як інструмент підвищення економічної безпеки бізнесу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 23. С. 11–14.

4. Приходько В. Інвестиційна безпека як важливий чинник подолання фінансово-економічної кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 16. С. 6–9.
5. Барташевська Ю. Економічна безпека підприємства: фактори впливу та шляхи забезпечення. *Економіка і суспільство*. 2016. № 7. С. 189–194.
6. Третяк В., Гордієнко Т. Економічна безпека: сутність та умови формування. *Економіка та держава*. 2010. № 1. С. 6–8.
7. Сталінська О. Чинники інституціонального забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2015. № 2. С. 60–64.
8. Коритько Т., Крук О. Процес формування інвестиційної політики підприємства. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2016. № 3. С. 86–90.
9. Луців Б., Кравчук І., Сас Б. Інвестування : підручник. Тернопіль : Економічна думка, 2014. 544 с.
10. Петренко І. Інвестиційні ризики в економічній системі підприємства та способи їх мінімізації. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки*. 2010. Вип. 1. Т. 1. С. 191–196.